

TIL VA TA'LIM INTEGRATSIYASI: ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR

Xayriniso Muxammadaliyevna SAYFULLAYEVA

Navoiy davlat universiteti, xorijiy til va adabiyot yo'nalishi 2-bosqich talabasi
@xayrinisosayfullayeva182@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekiston ta'lim tizimida til va fan integratsiyasining mohiyati va ahamiyatini yoritadi. Prezident qarorlari hamda 2020–2030-yillarga mo'ljallangan til siyosati mazkur yo'nalishning qonuniy va strategik asosini mustahkamlaydi. Finlyandiya, Singapur, Kanada, Koreya kabi mamlakatlarning ilg'or tajribasi CLIL, immersiya va ko'p tillilik kabi yondashuvlar orqali ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilayotganini ko'rsatadi. Maqolada ushbu tajribalarni O'zbekiston maktablari uchun moslashtirish imkoniyatlari ham tahlil qilinadi. Til va ta'lim integratsiyasi yoshlarning til va fan ko'nikmalarini zamonaviy, amaliy va innovatsion usullarda rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: xorijiy til, ta'lim tizimi, ko'p tillilik, CLIL, immersiya, integratsiya, texnologiya, baholash.

Kirish

Maqolani Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning ta'lim borasidagi fikrlari bilan boshlash o'rinlidir. 2021-yil 6-may kuni o'tkazilgan yig'ilishda davlat rahbari chet tillarini o'qitish tizimini isloh qilish zarurligini ta'kidlab: "O'zbekistonda xorijiy tillarni o'qitishning yangi tizimini yaratish vaqti keldi – bu kelajak uchun mustahkam poydevor bo'ladi". Ushbu fikr orqali maktab va oliy ta'limda chet tillarini chuqur integratsiya qilishning dolzarbligi qayd etildi. Prezidentimizning fikricha, zamonaviy bitiruvchi kamida ikki chet tilini bilishi zamon talabi hisoblanadi. 2025-yil 9-sentabr kuni aytilgan nutqda ham ta'lim sifati milliy taraqqiyotning bosh omillaridan biri sifatida baholanib: "Sifatli ta'lim – kuchli iqtisodiyot va mamlakat kelajagining garovi", deya ta'kidlandi. Shuningdek, yoshlarning ilm-fan, til va sport sohalaridagi yutuqlari davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi zarurligi qayd etildi.

Til siyosati bo'yicha esa 2020–2030-yillarga mo'ljallangan konsepsiya davlat tilining mavqeini mustahkamlash hamda o'zbek tilining zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'un rivojlanishini ko'zda tutadi. Ushbu siyosat chet tillarini o'qitish bo'yicha islohotlar bilan hamohang tarzda olib borilmoqda.

1. CLIL va fan-til integratsiyasi (Finlyandiya tajribasi)

Finlyandiya ta'lim tizimi CLIL (Content and Language Integrated Learning) modelining eng muvaffaqiyatli namunasi. Bu model asosida fanlarni chet tilida o'qitish orqali o'quvchilar bir vaqtning o'zida ham til, ham fan ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Masalan, biologiya, geografiya yoki tarix darslarining ingliz tilida o'tilishi terminologiya, ilmiy tushunchalar va muloqot kompetensiyasini mustahkamlaydi.

Bunday yondashuv:

- dunyoqarashni kengaytiradi,
- tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi,
- real kommunikativ vaziyatlarda tilni qo'llashni o'rgatadi,



- darsga bo'lgan motivatsiyani oshiradi.

2. Ko'p tillilik modeli (Singapur tajribasi)

Singapur ta'lim tizimi dunyoda eng muvaffaqiyatli ko'p tillilik modellaridan biri hisoblanadi. Har bir o'quvchi ingliz tili bilan birga o'z ona tilini ham mukammal egallaydi. Ingliz tili fanlar, texnologiya va kundalik hayotda asosiy aloqa vositasiga aylangan.

Bu tizim:

- o'quvchilarda ikki tilli akademik kompetensiya shakllantiradi,
- madaniyatlararo muloqotni osonlashtiradi,
- global bozor talablariga mos kadrlar tayyorlaydi.

O'zbekiston sharoitida ikki tilda dars modullarini ishlab chiqish, xususan, tabiiy fanlar va ijtimoiy fanlarni ingliz tilida o'qitish ushbu tajribani moslashtirish imkonini beradi.

3. Immersiya va texnologiyalar integratsiyasi (Kanada, Koreya, Estoniya)

Kanada va Koreya immersiya dasturlari bo'yicha dunyoda yetakchi hisoblanadi. Bu tizimda o'quvchilar chet tilida to'liq muloqot muhiti yaratilib, tilni tabiiy sharoitda o'rganadilar.

So'nggi yillarda:

- VR (virtual realistik muhit),
- AI (sun'iy intellekt) asosida yaratilgan platformalardan foydalanish talabalarga real hayotga yaqin kommunikativ tajriba beradi.

Estoniya esa raqamli ta'lim bo'yicha ilg'or davlatlardan bo'lib, interaktiv onlayn platformalar orqali til va fanlarni masofadan turib o'qitish imkoniyatini kengaytirmoqda.

Bu texnologiyalar:

- o'quvchi motivatsiyasini oshiradi,
- musobaqalarga tayyorlanish uchun qo'shimcha imkoniyat yaratadi,
- amaliy til ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

4. Integratsiya natijalarini baholash

Xorijiy tajribada baholash faqat testlar bilan cheklanmaydi. Buning o'rniga:

- loyihalar,
- taqdimotlar,
- guruh ishlari,
- amaliy muloqot mashqlari asosida baholash qo'llaniladi. Bu yondashuv o'quvchilarning ijodkorlik, tahliliy fikrlash va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'zbekiston maktablarida ham ushbu model bosqichma-bosqich joriy qilinmoqda. Ko'plab ta'lim muassasalarida prezentatsiyalar, slaydlar, loyihaviy ishlar va interaktiv o'yinlar orqali baholash tizimi shakllantirilmogda.

Xulosa.

Prezident Mirziyoyevning nutqlarida ta'kidlanganidek, xorijiy tillarni o'rganish bugungi zamonning eng muhim talablaridan biridir. Dunyo tajribasi ko'rsatadiki, CLIL, immersiya, ko'p tillilik, raqamli texnologiyalar va loyiha asosidagi baholash kabi yondashuvlar o'quvchilarning til va fan ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantiradi.

O'zbekiston ta'lim tizimiga:

- CLIL modellarini keng joriy etish,
- ikki tilda o'tiladigan darslar sonini ko'paytirish,
- VR, AI va raqamli platformalardan foydalanish,



- faoliyatga asoslangan baholash tizimini tatbiq etish katta samaralar beradi.

Bu yondashuvlar orqali o'quvchilar nafaqat tilni, balki fan va texnologiya bo'yicha zamonaviy bilimlarni ham egallash imkoniga ega bo'ladilar. Kelajak ta'limi esa aynan integratsiyalashgan, interaktiv va ko'p tilli ta'lim modeli asosida rivojlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2021-yil 6-maydagi yig'ilishdagi nutqi.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2025-yil 9-sentabrdagi nutqi.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. "2020–2030-yillarga mo'ljallangan O'zbekiston Respublikasining til siyosati konsepsiyasi".
4. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasining me'yoriy hujjatlari bazasi.
5. Ziyonet.uz – O'zbekiston ta'lim portali materiallari.
6. www.wikipedia.org – umumiy ma'lumotlar bazasi.
7. Marsh, D., & Wolff, D. (2007). Content and Language Integrated Learning (CLIL): A Development Trajectory. European Commission.
8. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge University Press.
9. Cambridge Assessment English. Integrating Language and Content in Modern Classrooms.
10. Рахмонов А. Сторителлинг как инструмент повышения мотивации и вовлеченности студентов на лекциях //Лингвоспектр. – 2024. – Т. 1. – №. 1. – С. 4-8.